

Zaak C-130/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

9 maart 2020

Verwijzende rechter:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (arbeidsrechter, rechtbank nr. 3, Barcelona, Spanje)

Datum van de verwijzingsbeschikking:

4 maart 2020

Verzoekende partij:

YJ

Verwerende partij:

Instituto Nacional de la Seguridad (INSS)

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Vordering tegen het Instituto Nacional de la Seguridad Social (nationale socialezekerheidsinstantie, Spanje; hierna: „INSS”) ter verkrijging van de moederschapstoelage van 10 % op het toegekende ouderdomspensioen.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de vraag of uitsluiting van de moederschapstoelage van vrouwen die vrijwillig vervroegd uittreden, welke uitsluiting niet geldt voor vrouwen die dat niet doen of die onvrijwillig vervroegd uittreden, in overeenstemming is met de Europese regeling die gelijke behandeling op het gebied van sociale zekerheid, in de ruimste zin van het woord, waarborgt, dat wil zeggen gelijke behandeling van mannen en vrouwen, maar ook van vrouwen onderling.

Prejudiciële vraag

„Kan een regeling als artikel 60, lid 4, van de Ley General de la Seguridad Social (Spaanse algemene wet op de sociale zekerheid), die vrouwen die vrijwillig vervroegd uittreden uitsluit van de moederschapstoelage, terwijl die uitsluiting niet geldt voor vrouwen die eveneens vrijwillig, maar op de gewone wettelijke leeftijd uittreden, of die vervroegd uittreden vanwege de arbeid die zij gedurende hun werkzame leven hebben verricht, vanwege arbeidsongeschiktheid, of vanwege het feit dat zij voor het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zijn gestopt met werken om redenen die niet aan henzelf zijn toe te schrijven, worden beschouwd als directe discriminatie in de zin van richtlijn 79/7?”

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 21, lid 1, en artikel 34, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie gelezen in samenhang met artikel 157, lid 4, VWEU.

Richtlijn 79/7/EEG van de Raad van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid: artikel 3, lid 1, onder a), artikel 4, leden 1 en 2, en artikel 7, lid 1, onder a) en b).

Artikel 2, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/54/EG betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep.

Arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 12 december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (C-450/18, EU:C:2019:1075, punten 28, 30, 33, 37, 42, 44, 46 tot en met 50, 57, 58, 60, 62, 63 en 65 en het dictum).

Arrest van het Hof van Justitie van 5 juni 2018, Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390, punt 46).

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

1. – Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (koninklijk wetgevingsbesluit 8/2015 van 30 oktober 2015 tot vaststelling van de geconsolideerde tekst van de algemene socialezekerheidswet; hierna: „LGSS”).

Artikel 60. Moederschapstoelage in aanvulling op de op premie- of bijdragebetaling berustende pensioenen van het socialezekerheidsstelsel.

1. Aan vrouwen die biologische of geadopteerde kinderen hebben en die begunstigde zijn van enige op premie- of bijdragebetaling berustende regeling van het socialezekerheidsstelsel uit hoofde van pensionering, weduwschap of

duurzame arbeidsongeschiktheid, wordt een pensioentoeslag toegekend vanwege hun demografische bijdrage aan de sociale zekerheid.

Deze toeslag, die in alle opzichten de wettelijke status heeft van een op premie- of bijdragebetaling berustend staatspensioen, komt overeen met het bedrag dat resulteert uit de toepassing van een bepaald percentage op het initiële bedrag van het desbetreffende pensioen, welk percentage afhankelijk is van het aantal kinderen volgens de volgende schaal:

- a) In geval van twee kinderen: 5 procent.
- b) In geval van drie kinderen: 10 procent.
- c) In geval van vier of meer kinderen: 15 procent.

[...].”

2. Indien het bedrag van het oorspronkelijk toegekende pensioen de bovengrens [het wettelijk maximum] overschrijdt zonder dat de toeslag wordt toegepast, mag de som van het pensioen en de toeslag niet hoger zijn dan die bovengrens verhoogd met 50 procent van de toegekende toeslag.

Indien het bedrag van het toegekende pensioen de bovengrens [het wettelijk maximum] bereikt na gedeeltelijke toepassing van de toeslag, heeft betrokkene daarenboven recht op 50 procent van het deel van de toeslag dat het op dat moment vigerende wettelijk maximum overschrijdt.

[...]

Indien het aan te vullen pensioen resulteert uit de samentelling van tijdvakken van verzekering *pro rata temporis*, wordt de toeslag, in overeenstemming met internationale regelgeving, berekend over het theoretische pensioen en wordt het daaruit resulterende percentage toegepast.

[...]

4. De toeslag wordt niet toegepast in geval van vrijwillige vervroegde uittreding van de betrokkene of in geval van gedeeltelijke uittreding [...].

Niettegenstaande het voorgaande wordt de toeslag toegekend die van toepassing is wanneer de betrokkene van gedeeltelijke uittreding overgaat tot volledige uittreding, telkens bij het bereiken van de leeftijd die in elk geval van toepassing is.

[...]

Beschikking van de Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje) nr. 114/18 van 16 oktober 2018 (ECLI:ES:TC:2018:114A)

In deze beschikking wordt de vraag van een Juzgado de lo Social (arbeidsrechter) of er sprake was van ongrondwettigheid ontkennend beantwoord, omdat „gelet op het feit dat het gaat om een pensioentoeslag waarmee wordt beoogd moeders te compenseren die onvrijwillig en om redenen als vermeld in artikel 207 LGSS hun ‚verzekeringsloopbaan‘ ingekort zien, voor het door de wetgever in artikel 60, lid 4, LGSS ingevoerde verschil een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat [...], aangezien vervroegde uittreding het bijdragetijdvak verkort en de periode dat een pensioen wordt ontvangen verlengt, zodat het logisch is dat de wetgever regels invoert om dit te ontmoedigen”.

Korte beschrijving van de feiten en het geding

- 1 YJ (hierna: „verzoekster”), geboren in 1954, heeft op 2 december 2017 ouderdomspensioen aangevraagd. Op 11 december 2017 is besloten haar een pensioen toe te kennen op basis van een pensioengrondslag van 2 954,05 EUR per maand, met toepassing van een pensioenpercentage van 86 % van het maximumpensioen van 2 573,70 EUR per maand. Dat percentage resulteerde uit een vermindering met 0,5 % van het pensioenpercentage voor elke drie maanden dat zij voor het bereiken van de gewone pensioengerechtigde leeftijd was uitgetreden, waardoor het pensioen uitkwam op 2 470,75 EUR per maand, uit te keren met ingang van 4 december 2017.
- 2 Verzoekster heeft bezwaar aangetekend tegen dat besluit, in de opvatting dat zij recht heeft op de moederschapstoeslag op haar pensioen omdat zij drie kinderen heeft en het pensioen daarom dient te worden aangevuld met 10 %. Bij besluit van 9 mei 2018 heeft verweerder haar bezwaar afgewezen, waarna verzoekster een vordering heeft ingesteld tot toekenning van de zogeheten moederschapstoeslag zoals bedoeld in artikel 60 LGSS, dat voorziet in een verhoging met 5 % tot 15 % van de uitkering wegens blijvende arbeidsongeschiktheid, pensionering of weduwschap voor vrouwen met twee of meer kinderen.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

Standpunt en argumenten van verzoekster

- 3 Verzoekster stelt dat de rechtvaardiging van de toeslag zoals deze door de wetgever is uitgewerkt, leidt tot discriminatie van vrouwen die een effectieve bijdrage aan het socialezekerheidsstelsel hebben geleverd en vanwege hun vrijwillige vervroegde uittreding niet in aanmerking komen voor de toeslag, in tegenstelling tot uitgetreden vrouwen die 100 % van het ouderdomspensioen of zelfs het maximumpensioen ontvangen en tot weduwen, van wie de beroepsloopbaan niet wordt nagegaan en aan wie de toeslag wordt toegekend op grond van de door de echtgenoot of erflater betaalde premies.
- 4 Ten aanzien van de beschikking van de Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje) verwijst verzoekster naar het afzonderlijk geformuleerde standpunt

van een van de leden van het rechterlijk college, waarin wordt overwogen dat bij de uitlegging van de wettelijke regelingen het genderperspectief moet prevaleren, zodat wanneer ogenschijnlijk neutrale regelingen leiden tot onrechtvaardige situaties die indruisen tegen het recht van gelijkheid, en bijgevolg tot verholde of indirecte discriminatie, de uitlegging van de grondwet verder dient te gaan dan de letterlijke inhoud daarvan.

- 5 Vervolgens zet verzoekster uiteen dat de huidige inhoud van artikel 60 LGSS in strijd is met de Unieregeling en niet strookt met het doel van die regeling, een doel dat beantwoordt aan de aanbevelingen van de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad inzake het terugdringen van de genderkloof op het gebied van staatspensioenen. In dat verband beroept zij zich op artikel 21, lid 1, en artikel 34, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie gelezen in samenhang met artikel 157, lid 4, VWEU.
- 6 Bijgevolg worden volgens verzoekster vrouwen die moeder van twee of meer kinderen zijn ongelijk behandeld, enkel en alleen op grond van de wijze waarop zij toegang tot het ouderdomspensioen verkrijgen, niettegenstaande het doel van de regeling, waarin wordt verklaard dat de toeslag wordt toegekend als compensatie voor de demografische bijdrage [van vrouwen] aan de sociale zekerheid, die door alle vrouwelijke werknemers [met twee of meer kinderen] wordt geleverd.
- 7 Verzoekster stemt in met de indiening van de prejudiciële vraag en verwijst specifiek naar artikel 2, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/54/EG betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep, in die zin dat er sprake is van indirecte discriminatie op grond van geslacht omdat er een ongerechtvaardigd en onevenredig verschil in behandeling wordt gecreëerd tussen vrouwen op het moment dat zij toegang tot het ouderdomspensioen verkrijgen. Verzoekster verwijst naar punt 46 van het arrest van het Hof van Justitie van 5 juni 2018 (zaak C-574/16), waarin wordt verklaard dat het beginsel van non-discriminatie verlangt dat vergelijkbare situaties niet verschillend worden behandeld.

Standpunt en argumenten van verweerder

- 8 Het INSS heeft bij administratief besluit de toekenning van de moederschapstoelage geweigerd op grond dat in artikel 60, lid 4, LGSS wordt bepaald dat deze toeslag op het pensioen niet van toepassing is in geval van vrijwillige vervroegde uittreding door de betrokkene.
- 9 Verweerder betoogt dat het doel van het niet toekennen van de moederschapstoelage aan vrijwillig vervroegd (of vrijwillig gedeeltelijk) uitgetreden vrouwen erin is gelegen te voorkomen dat ondernemingen, of zij die daarin belang hebben, de toegang tot de vervroegde uittreding aanmoedigen van vrouwelijke werknemers met een pensioengrondslag die hoger is dan het

maximumpensioen, aangezien die werknemers niet worden benadeeld door de verminderingcoëfficiënten, die door de pensioengrondslag worden opgevangen.

- 10 Verweerder verzet zich tegen de indiening van een prejudiciële vraag, daar artikel 157, lid 4, VWEU niet van toepassing is op het geding omdat er in de vordering geen sprake is van discriminatie op grond van geslacht ten gevolge van een gebrek aan evenredigheid van de litigieuze wetgevingsmaatregel, maar van een mogelijke ongelijkheid voor de wet van de ene persoon ten opzichte van de andere, waarbij beide personen van het vrouwelijk geslacht zijn, voor wat betreft het bedrag van het ouderdomspensioen waartoe op verschillende wijzen toegang wordt verkregen.
- 11 Vervolgens onderschrijft verweerder de redenering in de beschikking van de Tribunal Constitucional, volgens welke er in casu geen sprake is van discriminatie, maar van ongelijkheid voor de wet, en de wetgever over een ruime beoordelingsmarge beschikt.
- 12 Tot slot wordt betoogd dat de positieve maatregelen als bedoeld in artikel 157, lid 4, VWEU betrekking hebben op de materiële gelijkheid, terwijl het verbod van discriminatie betrekking heeft op de formele gelijkheid, en dat het Hof van Justitie ter zake van zulke maatregelen heeft geredeneerd dat die geen buitensporige discriminerende behandeling van mannen ten opzichte van vrouwen impliceren, zonder te beoordelen of de toepassing ervan op alle vrouwen gepast is.
- 13 Alles overwegende verzet het INSS zich tegen het indienen van de prejudiciële vraag, aangezien de Tribunal Constitucional elke twijfel over de overeenstemming van artikel 60, lid 4, LGSS met het in artikel 14 van de Spaanse grondwet en artikel 20 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie neergelegde beginsel van gelijkheid voor de wet heeft weggenomen en de bepalingen van het Unierecht niet van toepassing zijn op de litigieuze situatie.

Korte uiteenzetting van de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 14 De verwijzende rechter gaat er in verband met het arrest van de Tribunal Constitucional STC 114/18 van uit dat het perspectief van de Tribunal Constitucional dat van de controle van de grondwettelijkheid is, dat wil zeggen dat de Tribunal Constitucional nagaat of de moederschapstoelage strookt met de vaste rechtspraak betreffende het grondrecht van gelijke behandeling voor de wet zoals vastgelegd in artikel 14 van de Spaanse grondwet. Omdat de in casu gestelde vraag betrekking heeft op de toepassing van het Unierecht, en niet van de Spaanse grondwet, ziet de verwijzende rechter geen beletsel voor de indiening van deze prejudiciële vraag.
- 15 Aangezien het in casu niet gaat om compensatie van vrouwen die zwangerschapsverlof hebben genoten, noch om het herstel van de nadelen voor de loopbaan van vrouwen die tijdens de periode na de bevalling hun werk hebben

onderbroken – gelet op het feit dat de toeslag niet kan worden gekoppeld aan de biologische gesteldheid van vrouwen die bevallen zijn – en aangezien de toeslag niet wordt toegepast op vrouwen die hun beroepsactiviteit hebben onderbroken om zich aan de opvoeding van hun kinderen te wijden, op grond waarvan is geoordeeld dat artikel 60, lid 1, LGSS leidt tot een door richtlijn 79/7 verboden directe discriminatie van mannen die zich in een identieke situatie bevinden, bestaan er volgens de verwijzende rechter geen feitelijke of juridische redenen waarom dezelfde redenering niet zou kunnen worden toegepast op vrouwen die zich in dezelfde situatie bevinden, ongeacht hoe en op welke wijze zij toegang krijgen tot het aan te vullen pensioen.

- 16 Aangezien artikel 60, lid 4, LGSS een deel van de uittredende vrouwen uitsluit, in concreto vrouwen die vervroegd uittreden – en niet al die vrouwen, daar de uitsluiting in bepaalde gevallen van vervroegde uittreding niet wordt toegepast –, en ondanks het feit dat die uittreding in alle gevallen en te allen tijde vrijwillig is, rijst de vraag of het eveneens als discriminerend in de zin van richtlijn 79/7 kan worden beschouwd om vrouwen die voor het bereiken van de gewone wettelijke pensioenleeftijd uittreden uit te sluiten, aangezien dit onredelijk en ongerechtvaardigd is.
- 17 Wat het argument betreft dat het pensioen van verzoekster ten tijde van het ontstaansfeit hoger was dan het wettelijke maximum in Spanje, zij opgemerkt dat de moederschapstoelage ingevolge artikel 60, lid 2, LGSS inderdaad ook wordt toegepast als het resulterende bedrag hoger is dan het maximumpensioen, zoals het geval is in de onderhavige zaak, waarin het resulterende pensioen hoger zou uitvallen dan dat maximumpensioen.
- 18 Om een beslissing in de onderhavige zaak te kunnen geven, moet de vraag worden gesteld of de uitsluiting van de moederschapstoelage van vrouwen die vervroegd uittreden, terwijl die uitsluiting niet geldt voor vrouwen die uittreden op de gewone wettelijke pensioenleeftijd of vrouwen die vervroegd uittreden vanwege de arbeid die zij gedurende hun werkzame leven hebben verricht of vanwege arbeidsongeschiktheid, en evenmin voor vrouwen die vervroegd uittreden omdat zij kort voor het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zijn gestopt met werken om redenen die niet aan henzelf zijn toe te schrijven, in overeenstemming is met de Europese regeling die gelijke behandeling op het gebied van sociale zekerheid, in de ruimste zin van het woord, waarborgt, dat wil zeggen gelijke behandeling van mannen en vrouwen, maar ook van vrouwen onderling.